

Věra Lážnovská: Vzpomínky na kladenský sbor

Byla jsem vyzvána svými přáteli, abych jako stará pamětnice napsala něco ze svých pamětí na kladenský sbor. Činím tak s rozpaky, uvědomuji si svoji nedostatečnost, proto čtete prosím shovívavě.

Moje nejranější vzpomínka, viděna dětskýma očima, mě vrací do 30.let minulého století: vstupuji se svými rodiči do kostela a s obdivem prohlížím modrý strop se zlatými hvězdičkami. Bratr Bardoun podává každému ruku se slovy: "Vítám vás ke slovu božímu." Vpravo u schodů na kruchtě stojí bratr Josef Dušek s aktovkou a jde doprovázet na varhany. Tatínek drží v ruce zpěvník v šedomodrých deskách s nápisem "Písně cestou života" a "Lyra sionská" a usedá napravo mezi muže. Maminka se mnou vlevo. Náš zpěvník je vázaný v pomerančových deskách. Byla jsem poučena, abych nehoupala nohama. Vzpomínám, jak se po bohoslužbách šli všichni pozdravit s usměvavým pánem v modrém obleku, kterého mladí oslovují strýčkou. Byl to bratr Mildorf, správce statku v Libušíně, velký mecenáš sboru. Členové si dlouho přátelsky povídají a rozhovor ještě pokračuje před kostelem.

Obdivuji bohatě žlutě vyšívanou pokrývku na stole Páně. Dovídám se, že je pod ní připravena Večeře Páně. Odpoledne je vánoční slavnost s nadílkou. Kostel byl doslova nabitý a ještě vzadu stála spousta lidí. Byla jsem obdarována sešitem a tužkou a okamžitě jsem se prodírala na kůr ukázat dar mamince. Potom ihned dolů, kde se rozdávaly pomeranče. Když jsem takhle cestovala vícekrát, napomenul mne svérázným způsobem jeden bratr, že jsem už raději zůstala stát vzadu a přišla tak o všechno dění u stromečku.

Začínám chodit na náboženství. Umím první zlatý text, Žalm 37, 5. "Uval na Hospodina cestu svou a slož v něm naději, on zajistí všechno správi". Slovo "uval" jsem zaměňovala s úvalem, což byla pro mne zakázaná cesta ze školy a nemohla jsem pochopit tyto dva slovní rozdíly. Přijíždí pan farář Funda na motorce s lodičkou, oblečený do koženého obleku. Vypráví nám o Josefovi, napjatě posloucháme a prosíme, aby pokračoval. Chceme vědět, jak to dopadne. Pan farář se zdrží o hodinu déle. Vysvětluje nám, že na něho čekají děti v Čičovicích. Jen neradi se s ním loučíme, všichni ho jdeme daleko vyprovodit.

Odebírám časopis v růžových deskách s krásnými perokresbami. Jmenuje se Růžový palouček. Občas nás přicházela vyučovat i paní farářová. Byla to hezká paní, obdivovala jsem její pěstěné nehty a jemnou vůni parfému. Když jí onemocněly děti, čekali jsme marně. Později nás přijížděl vyučovat student bohosloví z Prahy František Varcl. Byl menší postavy, s okuláry na očích. Probírali jsme látku podle dějepřavy, četli nahlas z Nového zákona. Pokaždé nás vyzkoušel z minulé látky a zlatých textů a potom nás odměnil drobnými dárky, jako například zlatými pery v podobě ruky. Pak jsme šli na procházku do lesa, pozorovat přírodu. Když některé dítě déle stonalo, šel je navštívit a obdaroval je knížkou po svých odrostlých synovcích. Naše maminka nechtěla dovolit, aby si bratr pohádky vzal. Uklidnil jí slovy, že knihy pocházejí ze zámožné rodiny. Předvečer pouti u Jana nás všechny svezl na kolotoči. Chodilo nás tehdy až dvacet sedm. Byly to i děti bez vyznání, které rády přicházely mezi nás. Pan učitel si odpočítal peníze na zpáteční cestu a zbylo ještě na houpačky.

Dalšími učiteli byli sestra Vlasta Culovská, neteř prvního Kladenského vikáře bratra Jaroslava Řepy a bratr diakon Miloš Balcar z Čermné. Přišel k nám přímo z Misijní školy v Olomouci. Velmi vzpomínal na vyučujícího faráře bratra Prudkého. Bratr diakon učil náboženství, na kole objížděl venkovské školy a kázal. Sbor byl tehdy po odchodu faráře Kučery jeden rok uprázdněný. Velmi oblíbený byl v Buštěhradě, naší největší kazatelské stanici. Na odpolední bohoslužby ve škole přicházelo hodně našich členů, které svojí misijní činností získal kovář bratr Minařík. Zpěv doprovázel na housle laskavý pan lékárník Kubeš, jehož dva předkové byli faráři. V jejich pozůstalosti se uchovaly vzácné knihy.

Bratr diakon nás připravoval ke konfirmaci. Záleželo mu na tom, abychom znali podstatné věci, proto jsme se museli naučit z paměti otázky z Karafiátova katechismu, mnohá zaslíbení, několik žalmů, kapitulu Chvály lásky a nejdůležitější statě z dějin církve. Je to dobře, dodnes mi to slouží. Před prvním přístupováním k svaté Večeři Páně jsme byli poučeni o vážnosti této svátosti. Museli jsme slíbit, že v předvečer slavnosti odprosíme rodiče za starosti, které jsme jim způsobili. Dne 13.6.1937 nás konfirmoval kazatel bratr Ladislav Kubát z Prahy. Na cestu životem jsem dostala pamětní list s veršem: Jan, 16.3. " Na světě soužení míti budete, ale doufejte, Já jsem přemohl svět " a bibli, kterou jsem chtěla mít na památku podepsanou bratrem diakonem. Musela jsem dlouho naléhat, než tak učinil. Mám na něho alespoň památku. Chodili jsme do sdružení mládeže a na výlety a prožívali krásné chvíle. Uchovaly se fotografie z té doby.

Po obsazení naší republiky zapojil se bratr diakon do odboje. Cituji z knížky dr.Zdeňka Kalendy: "Kromě větších a významných skupin odboje, pracuje na Kladensku ještě celá řada místních organizací a jednotlivců, tak například se skupinou Radoslava Seluckého v roce 1940 spolupracuje učitel náboženství Miloš Balcar, který této skupině dodává informace o výrobě pancéřových desek v PH a o klikových hřídelích pro Junkersovy závody v Berlíně." Část kladenské sokolovny sloužila jako koncentrační tábor, kde byli zpočátku vězněni členové této skupiny. Sokolovnu spravovali manželé Holečkoví, kteří umožňovali hovory s příbuznými, předávali potraviny a dopisy. Část usvědčujícího materiálu ukryl pan Holeček pod velkou hromadu koku. Skupina byla prozrazena 12.8.1941 Zamrazilem z Hlučína. Ve věznicí je zaveden zpřísněný režim jako v koncentráku a vězňové později převezeni do Německa. Paní učitelka Balcarová mi říkala, že bratr diakon v duchu chová Miloška, kterého nikdy neviděl, a že je vděčen tomu sdružení, který si přál, aby vykládal Pavlovy epištoly, že ho to nyní velmi posiluje. Rozsudek byl vynesen v Berlíně, kde byl popraven. Co asi tento náš milý bratr prožíval! Pan farář Široký se písemně dotázal berlínského pastora zda by mu mohl něco bližšího sdělit. Dostal odpověď, že v den popravy zvonil umíráček celou noc, všichni zahynuli.

Pan farář Kučera k nám přišel z Borové u Poličky. O Kladnu se dozvěděl v Americe od zakládajícího člena našeho sboru bratra Dlouhého, který se do Ameriky odstěhoval. A tehdy se rozhodl, že v Kladně nastoupí do uvolněného sboru. Ihned zahájil opravy kostela, a když už se nedostávaly finanční prostředky, nabídl půjčku ze svých úspor. Finančně i pracovními velmi přispěli členové sboru. Stavební materiál darovaly kladenské hutě a uhlí šachta. Pan farář objížděl na kole všechny členy sboru a účast se velmi pozvedla. Zajížděl také do Lán za prezidentem T.G.Masarykem. Jednou naše bohoslužby navštívila i dr.Alice Masaryková s doprovodem. Na nedělní podvečerní přednášky o cestování po světě přicházelo mnoho posluchačů, pan farář uměl poutavě vyprávět. Každý rok se konal ve prospěch sboru bazar, kde se sešlo mnoho krásných výrobků. Program zajišťoval pěvecký sbor a sdružení mládeže. V neděli často přijížděli na bohoslužby rodiče paní farářové, manželé Smetánkovi, které členové sboru velmi milovali. Pan profesor, vynikající češtinář, profesoru Žilkovi zrevidoval překlad Nového Zákona. Paní farářová MUDr.Marie Kučerová měla zubní ordinaci v místě dnešní kanceláře a měla velkou klientelu. Zjevem a způsobem vyjadřování mi pan farář Kučera připomínal pana faráře Veselého, potvrzují si to i dnes, kdykoliv čtu jeho články v Kostnických jiskrách. Pan farář Kučera byl dobře informovaný o současném dění ve světě a ve svých kázáních nás s ním seznamoval. Měl vzácný dar umění naslouchat a pozorně si všimnout okolí. Zúročil pak své poznatky v pomoci potřebným. Kdykoliv se někdo ocitl v těžké nebo bezradné situaci, uměl zareagovat na správném místě. Na Smíchov si pak s sebou vzal našeho dlouholetého předsedu sdružení, bratra Bedřicha Aksamita mladšího s manželkou. Mnozí jsme za ním jezdili a dozvěděli jsme se, jak neohroženě si pan farář počíná. Křtil Židy, aby je zachránil před koncentrákem, choval se velmi statečně při výslechu na gestapu. Miladu Horákovou navštěvoval ve vězení a ing.Horákovi umožnil útěk do ciziny. Za komunistické éry se vzdal svého úřadu aby nemusel poslouchat nařízení církevních tajemníků. Dal přednost práci dřevorubce na Českomoravské vysočině. Dlouho usiloval o povolení návštěvy Ameriky. Dostal příslib na měsíc a vrátil se za 14 dní. Na dotaz proč přijel

domů dříve, odpověděl: "Těch 14 dnů mi stačilo k tomu, abych varoval své přátele před hrůzou komunistické ideologie." Byl statečný a neohrožený. Pána Boha se bál víc než lidí.

Po jeho odchodu do Prahy sbor nebyl jednotný, koho povolat za jeho nástupce. Hlásili se dva uchazeči: farář Štrupl z Merklína, synovec Anny Aksamitové a farář Široký ze Šonova. Po třech volbách byl zvolen farář Široký. Měl nesnadný úkol provést sbor v období hrozně války. Po zatčení bratra Balcara mu střídavě pomáhali tito bratři: Jan Jiříček, Zd.Navrátil, náš milý spoludruženec a pozdější farář Jaroslav Soběslavský a Zdeněk Soušek. V roce 1949 po studiu theologie přichází k nám jako vikář Jan Milíč Lochman, kterého si okamžitě všichni zamilovali. Jeho práci v našem sboru, jako profesora na bohoslovecké fakultě ani jako rektora Basilejské university si vůbec nedovolují hodnotit. Udělali to křesťané v celém světě při jeho úmrtí v lednu 2004. Jeho dílo zůstává. V paměti věčné bude spravedlivý!

Rod Aksamitů se velmi zasloužil o budování sboru. Nejstarší příslušníci chodili pěšky ze Hřebče do Prahy ke Klimentu na kázání faráře Benjamina Košuta, kterého si všichni velmi vážili. Přijal jejich pozvání a přijížděl do Kladna kázat, do sálu v restauraci U slunce. Účast byla veliká, až se začalo uvažovat o stavbě kostela. O velké obětavosti a úsilí, které členové podstoupili a první schůzi staršovstva, jenž se konala na lešení stavby, píše v kronice bratr Jaroslav Aksamit. Kostelní lavice, dar klimentského sboru, nám slouží dosud. Pan farář Košut přijížděl kázat často. Jeho obraz, na kterém mi připomínal J.A.Komenského visel dlouhá léta v presbyterně. Bratr Josef Košut, synovec pana faráře, bydlel nedaleko Kladna a do vysokého stáří docházel na bohoslužby.

Další rod, který věrně a obětavě pracoval ve všech proměnách sboru, byl rod Dušků. Děd byl písmák, syn Josef s manželkou, z rodiny farářů Čapků, nechyběli nikdy v našem společenství a sbor podporovali. Jejich syna Jana, výborného varhaníka a pečlivého pokladníka, kterého by nám mohl závidět leckterý sbor, i jeho manželku, která neúnavně slouží pastoračně, a stará se o úklid kostela, známe všichni. Kdykoliv a cokoliv jsme potřebovali, neváhali nám pomoci. Také vzpomínám památku zemřelého bratra Josefa Duška mladšího, který pro sbor mnoho dobrého vykonal.

O svátcích přijížděli kočárem sedláci z Čičovic, bratři Olič a Štolc, jehož otec byl prvním kurátorem našeho sboru. O bratru Bardounovi už jsem se zmínila, jak vlídně vítal každého příchozího. Přicházel z Libušína pěšky o holi a příležitostně se zdržel i na odpolední program. Býval zván od naší milé dirigentky zpěvu sestry Růženy Lážnovské k obědu. Vzpomínám na jeho vroucí modlitby.

Bratr Zoubek ze šachty "Ludmila" u Cvrčovic, kovář v hutích, spoludělník mého otce, pocházel z tolerančního sboru od Mělníka. Jeho tchán, bratr Folbr, byl dirigentem pěveckého sboru, který v týdně zkoušel v Dubí u Bedřicha Aksamita, protože většina zpěváků to měla do Kladna daleko. Paní Zoubková byla velice pohostinná, občas uvítala nedělní odpolední sborové vycházky.

Bratr Václav Stádník, rodem po své matce z tolerančního sboru v Ledčicích, člen staršovstva, pokladník, zpěvák, recitátor, se příkladně staral o všechny své příbuzné. Při náletu na Kladno zalehl děvčátko, aby je zachránil. Střepiny bomby zasáhly jeho páteř a následkem toho měl celoživotní zdravotní obtíže.

Sestra Anežka Straková, drobná vzrůstem, silná ve víře. Ani nevím, odkud pocházela; vím jen, že chodila do církevní školy a velmi dobře znala Písmo. Jako vdaná přišla se svoji rodinou pracovat do Lidic. Za dva roky Němci obec vypálili, muže a syny zastřelili, vnoučata odvěkli a jí zavřeli do koncentračního tábora. Sešla se tam s manželkou biskupa Jednoty bratrské, sestrou Reichlovou. Po návratu v roce 1945 se jí Reichlovi ujali do doby, než dostala v Lidicích dům. Aby ulechčila nemocnému bratrovi, adoptovala jeho malého syna. Nikdy si nestěžovala na těžký úděl, ale soudružkám v Lidicích vadilo, že chodí do kostela a hlavně, že tam vodí Bohouška. Chodívала proto za každého počasí na vzdálenou stanici do Buštěhradu.

Sestra Františka Kuslová k nám přišla z Velké Lhoty u Dačic. Komunisté zavřeli jejího manžela a jí samotnou se čtrnáctiletým synem vystěhovali během dvou hodin z velkého statku. Mohla si vzít jen nejnnutnější věci, mezi kterými byly i dvě rodinné bible. Naložili je na nákladní auto a pozdě večer vysadili u Kladna, ve studené místnosti na slámu. Ráno je odvezli do dvora ve Vrapicích. Její první starostí bylo najít evangelický kostel. V blízkosti dvora bydlel náš kurátor, bratr Budař, s jehož rodinou se brzy spřátelila. Její předek Veškrna je vzpomínán v kronice jihomoravského kraje. Chodil pěšky podle řeky na bohoslužby do Maďarska. V době vyhlášení tolerančního patentu byl vězněn pro víru v Českých Budějovicích. Musel být propuštěn a spěchal bez oddechu v sychravém počasí sdělit tuto radostnou zprávu svým bratrům v Kristu. Těžce onemocněl zápalem plic, ze kterého se dlouho uzdravoval. Když se sestra Kuslová vdávala, její snoubenec přestoupil na evangelickou víru. V Třebíči byl za to v katolickém kostele veřejně proklet.

Sestra Lydie Vystrčilová, rodem z Čermné, pracovala jako sociální pracovnice v sirotčinci na jižní Moravě. Evidovali tam také opuštěné děti vídeňských Čechů, které sestra přivážela do Čech. Po vychození školy opatřila mnoha dětem vyučení u svých známých v Orlických horách. Celý život nad nimi bděla. Přijížděly za ní se svými rodinami. Provdala se do Kladna za vdovce, kterému vychovala dva syny. Umírající přítelkyni slíbila, že se postará o její 4 sirotky. Jak dostala svému slibu, je příkladné. Měla radost, když viděla, že někdo v její blízkosti potřebuje její pomoc. Říkala pouze: "Měla jsem sociální případ." Byla vynalézavá, jak získat pro sbor finanční prostředky. Sestry ve sboru naučila šít nitěné knoflíky, které se tenkrát nevyráběly. Ředitel školy, kam chodili synové přede mnou prohlásil: "Taková nepatrná paní a co dokázala."

Sestra Boženka Prušáková byla zdravotně postižená, ale neuvěřitelnému množství lidí prokázala dobrodiní. Byla vděčná Bohu, že mohla žít v blízkosti sboru a účastnit se všeho jeho dění. Celé dny stála na protéze nohy u dvou elektrických mandlů a co vydělala, rozdala. Podporovala neteře s početnou rodinou a zavřené příbuzné, které chytili při útěku do ciziny v padesátých letech. Zaslala jsem, kolik dobrot dokázala shromáždit do balíčků, které jim posílala do vězení. Někteří spoluvězňové neměli nikoho, kdo by je obdaroval. Neváhala posílat i neznámým. Když se dověděla, že jednu Němku přemístili do tábora u sv. Jana pod Skalou, rozjela se za ní o Štědrý den s nadílkou. Po propuštění se jí chtěla Němka odvděčit, ale odmítla všechny její lákavé nabídky. Vzpoměla jsem jenom nepatrnou část skutků lásky sestry Boženky. Sestra Pešulová z Drnku často vzpomínala na utrpení svých předků, kteří odmítli přestoupit na katolickou víru. Za trest jim do krku nalili kolomaz. Další věrní členové: sestra Růžena Soukupová, která se dožila 100 let a sestra Vlasta Vágnerová, jejíž konfirmační list, jako členky Reformované církve, je uložen ve sborové kronice. Učitel nedělní školy bratr Josef Mičan si považoval za velkou životní čest, že po 2. světové válce při renovaci hrobu J.A. Komenského v Naardenu, mohl v PH spolupracovat na mříži, která zdobí místo posledního odpočinku velkého učitele národů. Vzpomínku by zasloužili všichni členové pěveckého sboru. Také v zápisech ze schůzek SČME - Sdružení československé mládeže evangelické - je mnoho krásných vzpomínek. Mívali jsme tento ustálený program: první část biblický výklad, druhá část obecně vzdělávací, nakonec hry. Naplánovali jsme dopředu, co kdo připraví. Chodili jsme společně se koupat a na výlety. Často se k nám připojili i ostatní členové sboru.

V paměti mám některé kurátory sboru. Bratra Petrželku, kováře, rodem z Krabčic, bratra Novotného, dlouholetého tajemníka YMCY MUDr. Foustku, plukovníka ruských legií, bratra Boháče, majitele kovárny a mecenáše sboru, bratra Rašína, ředitele Berní správy, vzdělaného v Písmu, bratra Budaře, ruského legionáře, který si přivezl z věřící české evangelické rodiny na Volyni manželku. Dále bratra Macháně, hospodářského správce ze Středokluk a poradce na Ministerstvu zemědělství. V roce 1945 zahynul v Praze jeho syn jako rukojmí esesáků. Když nás o Velký pátek navštívili dva němečtí faráři a účastnili se sv. Večeře Páně, sdělil jim bratr farář Sládek, jakou smrtí zemřel syn bratra kurátora, byli dojati dokonalým odpuštěním našeho bratra.

Od roku 1951-1960 působil v Kladně bratr Josef Sládek. Po jeho odchodu přišel k nám z Hlinska bratr farář Bohumil Sedliský. Oba bratři pracovali v době velikého komunistického útlačku. Kdo nežil v této době, nedovede si představit, jakými úskalími museli procházet. Za jejich působení jsme žili ve sboru jako jedna rodina. Kdykoliv se ve světě událo něco nadějného, byli jsme o tom informováni v nedělních ohláškách. Za bratry faráři jezdili mnozí vzácní hosté, kteří nám sloužili i kázáním. Po odchodu z Kladna působil bratr farář Sedliský v Biblické společnosti. Bratr farář Sládek odešel do Poličky a význačně se podílel svými jazykovými znalostmi na novém překladu bible. Za tuto vědeckou práci mu fakulta udělila doktorát. V době jeho působení v Kladně dolehly na naši rodinu těžké zkoušky a zemřel můj milovaný bratr. Pan farář často navštěvoval maminku a velmi jsme se duchovně sblížili. Byl to pastýř hluboké víry. Nezapomenutelné jsou pro mne biblické hodiny. Způsob, kterým mne jako posluchačku vedl k pochopení souvislostí Starého a Nového Zákona, mě obohacoval. Duchovně mě to povznášelo k soustředěnému rozjímání na celý týden. Vděčně a dosud velmi často na pana faráře vzpomínám, zvláště při vysluhování svátosti Večeře Páně.

Končím tyto skromné vzpomínky a rozmýšlím, zda jsem si vůbec mohla dovolit u vědomí své nedostatečnosti psát o svých bratrech a sestrách svým pohledem. Přiznávám, že se mi od nich dostávalo mnoho nezasloužené lásky a pochopení. Chtěla jsem jen připomenout, že i v přestupném sboru, když se vezme vážně Slovo Boží, může vyúst krásná církev. Víím, že k mému vzpomínání může mít někdo výhrady, ale třeba to i někoho osloví.

Ve sboru jsem prožila podstatnou část svého života, naučila jsem se poznávat pravdy Božího zákona a milovat naši církev.

Podzim 2004